

Butikstyverier i dagligvarehandlen i Danmark

Statusrapport 2023

De Samvirkende Købmænd

Islands Brygge 26
2300 København S

dsk@dsk.dk

December 2023

Rapporten er udarbejdet af analysechef Morten Jarlbæk Pedersen og analysemedarbejder Anker Søby Poulsen.

Rapporten kan gengives frit med henvisning til DSK.

Alle billeder er fra www.unsplash.com eller DSK.

Butikstyverier i dagligvarehandlen i Danmark

Resumé

Denne rapport opsummerer en række analysenotater, som De Samvirkende Købmænd har udarbejdet i løbet af 2023. Analysenotaterne undersøger status på og udviklingen af butikstyverier i Danmark.

Rapporten består af fire mindre delanalyser:

Den første delanalyse sætter fokus på udviklingen i antallet af butikstyverier. Den er nemlig vokset ganske markant de senere år. DSK's forventning er, at der anmeldes næsten 24.500 butikstyverier i 2023, og derfor må **antallet af butikstyverier i 2023 forventes at være det højeste i mere end 20 år.**

Den anden delanalyse sætter fokus på de økonomiske omkostninger ved butikstyverier. For den enkelte butik har hvert tyveri en betydning, da der jo er tale om et direkte, økonomisk tab, der ikke godtgøres på nogen måde. Og samlet set løber det op: DSK estimerer, at der i dagligvarehandlen i Danmark forekommer **butikstyverier for op mod 2 mia. kroner i 2023.**

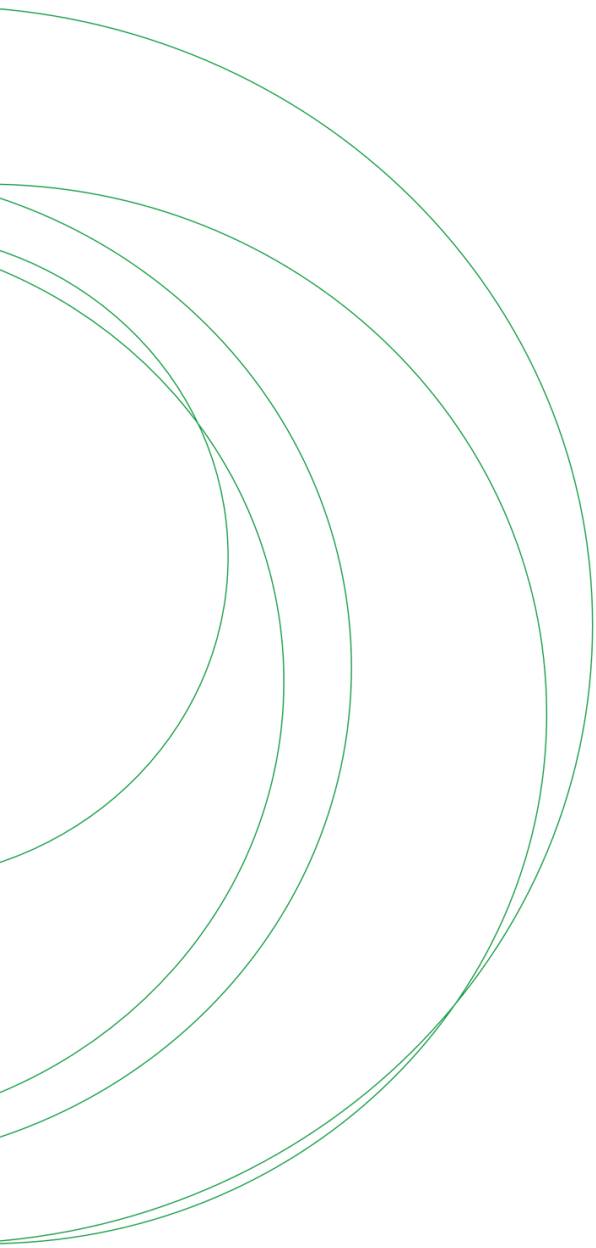
Den tredje delanalyse sætter fokus på det **organiserede butikstyveri**, der opleves som en stadig tiltagende udfordring. En meget stor andel af butikstyverne er udenlandske statsborgere – det gælder faktisk i ca. hvert tredje tilfælde – og **næsten hver fjerde butikstyd har mindst ti andre strafferetlige afgørelser for butikstyveri bag sig.** Det gør det til en særlig udfordring at håndtere for både butikkerne og myndighederne.

Den fjerde delanalyse sætter fokus på konsekvenserne af det stigende antal butikstyverier. Det tvinger nemlig stadig flere butikker til at **ansætte f.eks. butiksdetektiver, låse varer inde, indføre øget overvågning m.m.** – og det sker alt sammen i en situation, hvor dagligvarehandelns avancer i forvejen er under pres. Resultatet i sidste ende er, at det er de lovlige kunder, der kommer til at bære omkostningerne og generne ved butikstyverierne.

Indholdsfortegnelse

Resumé.....	Side 3
Delanalyse 1: Udviklingen i antallet af butikstyverier	Side 5
Delanalyse 2: Den økonomiske betydning af butikstyverierne	Side 11
Delanalyse 3: Særlige udfordringer med organiseret tyveri.....	Side 19
Delanalyse 4: Kontekst og konsekvenser	Side 24
DSK mener	Side 27

Delanalyse 1:
**Udviklingen i antallet
af butikstyverier**

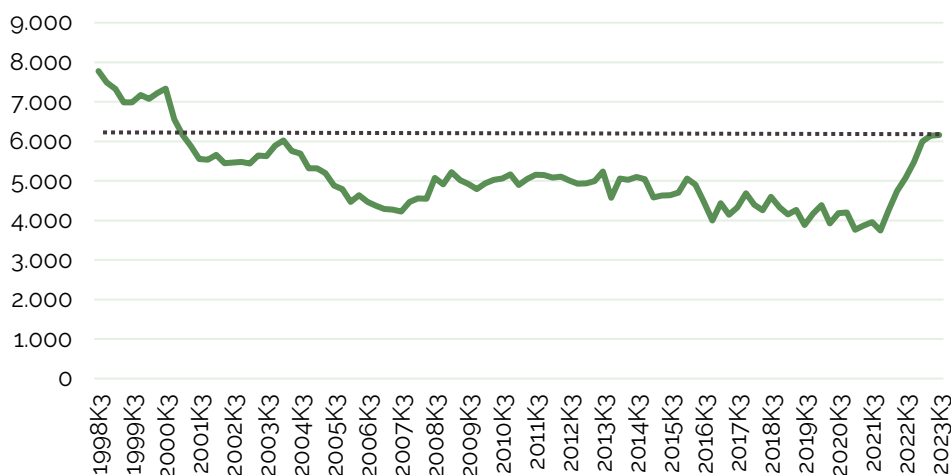

Det højeste antal anmeldelser af butikstyverier i mere end to årtier

Danskerne er generelt et lovlydigt folkefærd, og mange kriminalitetsstatistikker er gennem de seneste par årtier gået den rigtige vej. Det gælder sådan set også for butikstyverierne, hvor antallet af anmeldelser har været nedadgående i rigtig mange år.

Men i den nyeste tid er udviklingen vendt. I andet kvartal af 2023 var der således over 6.100 anmeldelser af butikstyverier, hvilket er det højeste antal anmeldelser i mere end to årtier. Vi skal tilbage til begyndelsen af 2001 for at finde et højere antal anmeldelser af butikstyverier.

Figur 1: Antal anmeldelse af butikstyverier de seneste 25 år (1998K3 til 2023K3)

Kilde: Danmarks Statistik, Statistikbanken: STRAF12.

Note: Den stiplede linje angiver niveauet for tredje kvartal af 2023, så dette niveau kan sammenlignes med de forgangne år.

Samtidig er udviklingen vendt ganske drastisk og ganske hurtigt. Antallet af anmeldelser af butikstyverier er således steget med mere end en femtedel på bare ét år – og en stigning på næsten 65 pct. siden det foreløbige lavpunkt i slutningen af 2021.

Udviklingen kan skyldes, at man i detailhandlen er blevet langt bedre til at anmelde butikstyre. I så fald er udviklingen udtryk for, at antallet af anmeldelser i højere grad stemmer overens med det faktiske antal butikstyverier, der har været hele tiden.

Denne effekt kan f.eks. skyldes, at inflation og stigende energipriser på ganske kort tid har gjort butikkerne langt mere opmærksomme på svind og derfor langt mere tilbøjelige til at anmelde butikstyverier. Omvendt kan udviklingen også skyldes et reelt og stigende problem med butikstyverier. Eller naturligvis en kombination.

Faktaboks: De mest almindelige varer, der stjæles

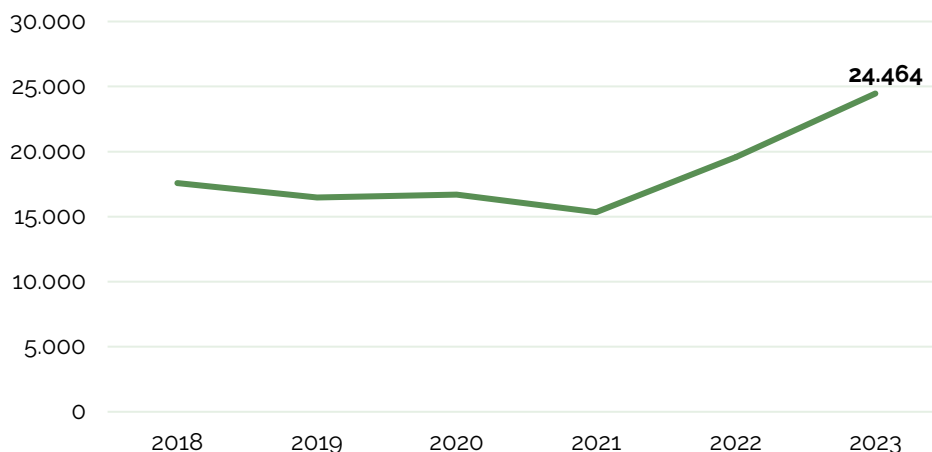
De mest almindelige varer, der er genstand for butikstyverier i Danmark, er varer inden for følgende kategorier

- *Personlig pleje (deodoranter, parfumer, barberskum og lignende):*
- *Kolonial (dåsevarer, nødder, Nescafé og lignende)*
- *Køle- og frostvarer (kylling, smør, ost og lignende)*
- *Slik*
- *Øl og sodavand*
- *Tekstiler (BH'er, bukser, trøjer, strømper, sko og lignende)*
- *Andre kategorier (penge, kaffe, bæreposer, Lego og lignende)*
- *Slagter- og bagervarer (oksemørbrad, culottesteg, boller, kager og lignende)*
- *Vin og spiritus*
- *Frugt, grønt og blomster*

Kilde: Dansk Erhverv (2023): *Crimestat årsberetning 2022*. Senest lokaliseret 15. september 2023 på: <https://www.crimestat.dk/media/1192/crimestat-aarsrapport-2022.pdf>, s. 18.

At udviklingen er gået sådan, betyder også, at 2023 samlet set må forventes at blive et rekordår for butikstyverier. Fortsætter udviklingen, må derfor forventes, at der i Danmark i 2023 bliver anmeldt næsten 24.500 butikstyverier i alt – og dertil kan lægges et ikke ubetydeligt mørketal af butikstyverier, der ikke anmeldes, f.eks. fordi tyveriet ganske enkelt ikke opdages, før lang tid efter tyven har forladt butikken.

Figur 2: Forventede antal butikstyverier i Danmark, 2023

Kilde: Danmarks Statistik, Statistikbanken: STRAF12 og egne beregninger.

Note: Tallet for 2023 er fremkommet ved en fremskrivning, der er baseret på en beregning af det forventede antal butikstyverier i fjerde kvartal af 2023, hvorefter dette forventede antal er lagt sammen med de faktiske anmeldelser i de tre første kvartaler af 2023. Forventningen til fjerde kvartal er fremkommet ved at fremskrive udviklingen i fjerde kvartal af 2018, 2019, 2020, 2021 og 2023, hvortil er lagt vækstraten for antallet af anmeldelser af butikstyverier i første til tredje kvartal i 2023.

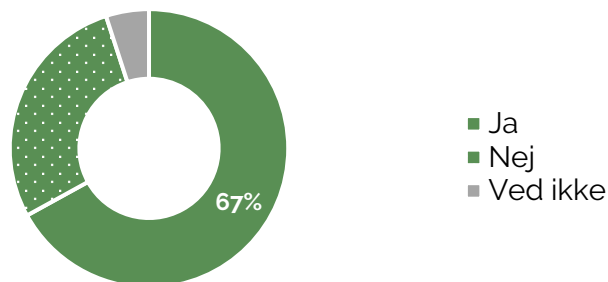
For at undersøge dette nærmere gennemførte DSK i efteråret 2023 en rundspørge blandt sine medlemmer om købmændenes faktiske oplevelser med butikstyverier i den senere tid. Der blev bl.a. spurgt ind til, om købmændene havde oplevet butikstyverier inden for den seneste uge, og om de også oplever en reel stigning – altså om udviklingen, som tallene viser, også kan mærkes i dagligdagen.

Butikstyveri er et hverdagsfænomen i stigning

Langt de fleste detailhandlende har gjort sig erfaringer med butikstyverier. Det gælder også i dagligvarehandlen.

DSK's rundspørge blandt købmændene viste, at ca. to tredjedele af de købmænd, der deltog i undersøgelsen, havde oplevet butikstyverier inden for den seneste uge op til besvarelsen af rundspørgen. For rigtig mange dagligvarebutikker er tyveri altså et nedslående og tilsyneladende ret så almindeligt fænomen i hverdagen.

Figur 3: Har du oplevet butikstyveri i din butik inden for den sidste uge?

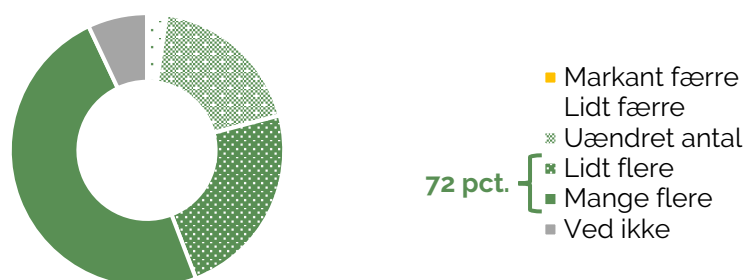

Kilde: DSK. Rundspørge blandt medlemmer, august 2023. N = 43.

Og oplevelsen blandt de danske købmænd var samtidig, at dette hverdagsfænomen er i fremgang – altså at der er en reel stigning i antallet af butikstyverier. Den voldsomme stigning i antallet af anmeldelser skyldes således ikke bare, at købmændene anmelder flere; den skyldes øjensynligt også, at problemet faktisk og reelt er stigende. Selvfølgelig er der nogle, der kun oplever, at fænomenet er steget en smule – men størstedelen af købmændene i DSK's rundspørge pegede på, at de havde oplevet mange flere butikstyverier.

Og oplevelsen var samtidig, at stigningen er sket hurtigt og drastisk. DSK spurgte således til købmændenes oplevelse af antallet af butikstyverier i de seneste seks måneder før rundspørgen sammenlignet med samme periode i 2022 – og konklusionen var temmelig entydig, at butikstyverier på kort tid over det seneste år er blevet et endnu mere almindeligt hverdagsfænomen for købmanden at forholde sig til.

Figur 4: Hvordan er din oplevelse med butikstyverier inden for de sidste seks måneder sammenlignet med samme periode sidste år?

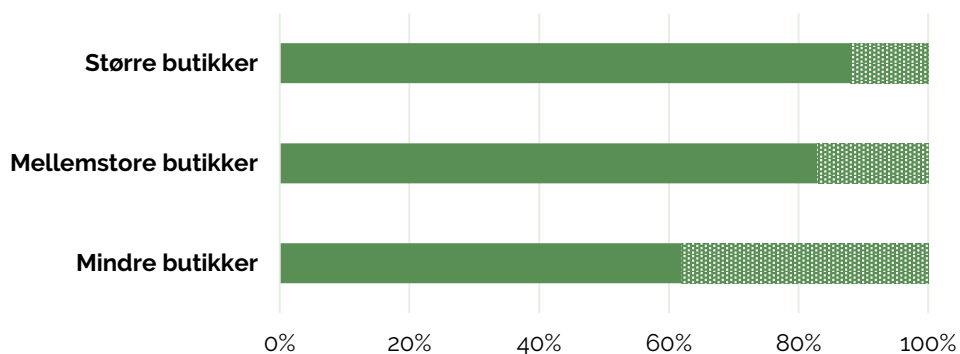

Kilde: DSK. Rundspørge blandt medlemmer, august 2023. N = 43.

Under hver femte af de købmænd, der deltog i DSK's rundspørge, pegede på, at antallet af butikstyverier var uændret – og den andel var i øvrigt størst blandt de mindre butikker. Næsten ni ud af ti af besvarelserne fra de større butikker pegede på en mindre eller større stigning i antallet af butikstyverier det seneste halve år.

Noget tyder altså på, at det stigende antal butikstyverier i en vis udstrækning er et fænomen, der er stærkest i byerne, hvor de større butikker oftest ligger.

Figur 5: Andel, der har oplevet en stigning i antallet af butikstyverier fordelt efter butiksstørrelse

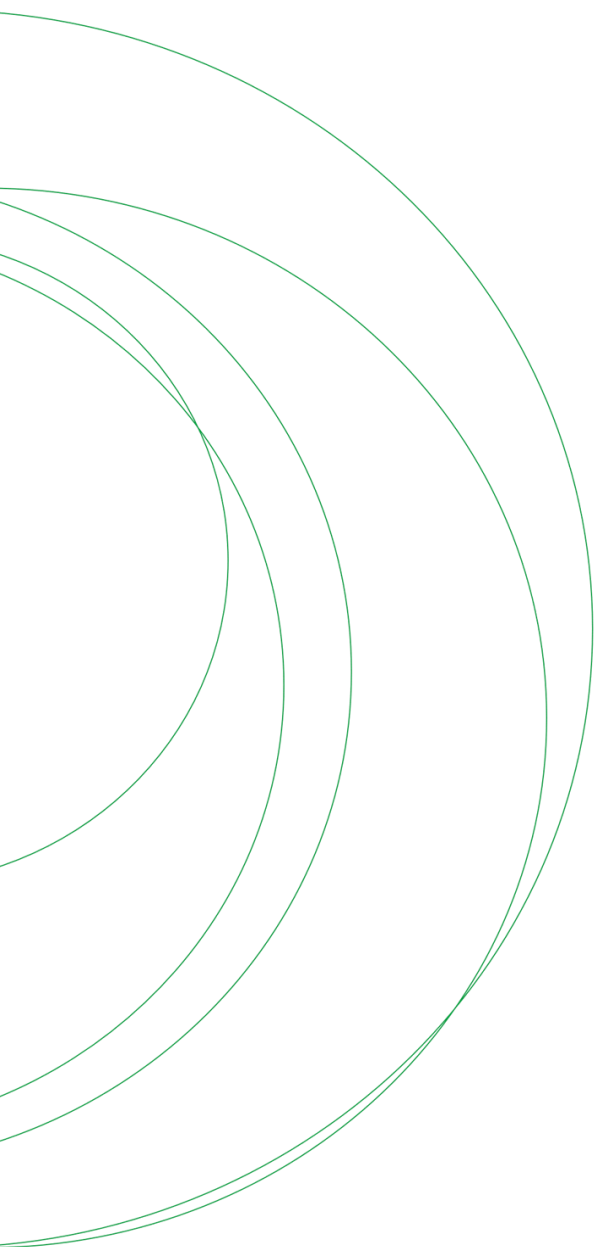

Kilde: DSK. Rundspørge blandt medlemmer, august 2023. N = 43.

Andelen, der i rundspørgen pegede på, at de oplever færre butikstyverier, er generelt forsvindende lille – og ingen af de købmænd, der deltog i undersøgelsen, pegede på, at de oplevede "markant færre" butikstyverier – uanset butikkens størrelse.

Delanalyse 2:

De økonomiske omkostninger ved butikstyverier

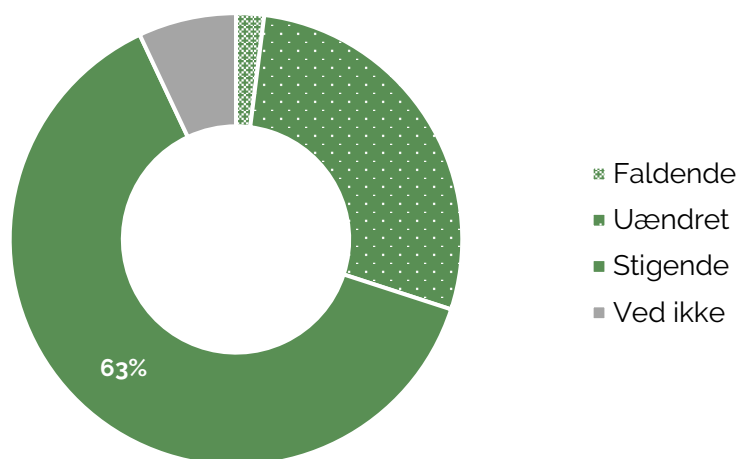
Det samlede, økonomiske omfang af butikstyverier i Danmark er ikke kendt

Det er åbenlyst, at ethvert butikstyveri har betydning for den butik, det rammer. Der er tale om et direkte, økonomisk tab, der ikke kan godtgøres på nogen måde.

For den enkelte butik kan det stigende antal butikstyverier derfor mærkes, og det skyldes ikke mindst, at udviklingen inden for butikstyverier reelt udgør et dobbelt problem. For ikke blot stjæles der oftere – der stjæles også for mere.

En meget stor andel af købmændene i DSK's rundspørge fra september 2023 svarede således, at de oplever, at værdien af de varer, som butikstyvene stjæler, er stigende.

Figur 6: Oplever du, at værdien af det stjalne er...

Kilde: DSK. Rundspørge blandt medlemmer, august 2023. N = 43.

Og ligesom det er tilfældet med udviklingen i antallet af butikstyverier, er det også her blandt de mellemstore og lidt større købmænd, at problemet synes at vokse mest. De rapporterer i al fald i højere grad at opleve en stigning i værdien af de varer, som butikstyvene stjæler, end det er tilfældet hos de lidt mindre købmænd. Men selv blandt de mindste købmænd er det lige omkring halvdelen, der oplever en stigende værdi af de varer, der stjæles.

Når både antallet af butikstyverier stiger og værdien af de enkelte tyverier også stiger, påvirker det detailhandlen – herunder ikke mindst dagligvarehandlen – ganske hårdt økonomisk. Det økonomiske omfang af butikstyverierne i Danmark har dog hidtil ikke været belyst.

I Sverige stjæles for 4,5 mia. svenske kroner i dagligvarehandlen

Anderledes ser det ud i Sverige. Her har den svenske erhvervsorganisation Svensk Handel i 2022 gennemført en undersøgelse, der konkluderede, at der i den svenske detailhandel stjæles for mere end 8,5 mia. SEK, og at 4,5 mia. heraf går fra dagligvarehandlen. Det svarer til et eksternt svind på ca. 1,25 pct. af den samlede omsætning i dagligvarehandlen i Sverige.

Table 1: Værdien af butikstyveri i Sverige

Gennemsnitlig værdi af tyveri	1.340 SEK
Samlet tyveri i detailhandlen	8,5 mia. SEK
Værdi af tyveri i dagligvarehandlen	4,5 mia. SEK
Samlet omfang af eksternt svind	1,25 pct.

Kilde: Svensk Handel (2022): *Stölder och svinn i detaljhandeln 2021*. Senest lokaliseret 7. november 2023 på: <https://www.svenskhandel.se/api/documents/rapporter/stolder-och-svinn-i-detaljhandeln-2021.pdf>.

Note: De 4,5 mia. svenske kroner, der er eksternt svind i dagligvarehandlen, udgør en delmængde af de 8,5 mia. svenske kroner, der er den samlede værdi af tyveriet i detailhandlen. I Svensk Handels rapport er det samlede svind ydermere opgjort til 2,5 pct. af omsætningen i dagligvarehandlen, jf. rapportens s. 6. Halvdelen heraf udgøres af eksternt svind, dvs. butikstyveri. Dette oplyser Svensk Handel.

På denne baggrund kan foretages to estimater af den samlede værdi af butikstyveriet i dagligvarehandlen i Danmark. Det første estimat baserer sig på Svensk Handels vurdering af, at det eksterne svind udgør 1,25 pct. af dagligvarehandlens samlede omsætning. Det andet estimat baserer sig på forholdet mellem udviklingen i antallet af anmeldte butikstyverier og Svensk Handels estimat af, at der i dagligvarehandlen i Sverige i 2021 blev stjålet for 4,5 mia. svenske kroner.

Estimat #1: Det eksterne svind som andel af den samlede omsætning

I Sverige blev det eksterne svind i dagligvarehandlen i 2021 vurderet til at være ca. 1,25 pct. af den samlede omsætning. I 2021 omsatte den danske dagligvarehandel for ca. 106 mia. kroner. Et eksternt svind på 1,25 pct. heraf svarer til 1,33 mia. kroner.

I 2022 omsatte den danske dagligvarehandel for ca. 110 mia. kroner. Et eksternt svind på 1,25 pct. heraf svarer til ca. 1,38 mia. kroner. Dette tal må dog forventes at være et konservativt estimat, da det baserer sig på samme svindprocent – 1,25 pct. – som estimatet for 2021,

selvom antallet af butikstyverier er stigende som dokumenteret ved det stigende antal anmeldelser.

Et samlet bud ud fra denne metode er således, at værdien af butikstyverier i dagligvarehandlen i Danmark i 2022 var ca. 1,4 mia. kroner. I 2023 vil tallet givetvis være højere endnu både pga. et stigende antal tyverier og på grund af inflationen.

Tabel 2: Estimat af værdien af butikstyveri i Danmark i 2022 baseret på svindprocent i svensk dagligvarehandel

Samlet omsætning, 2022	110,3 mia. kroner
Eksternt svind (pct.)	1,25 pct.
Eksternt svind (kroner)	1,38 mia. kroner

Kilde: Svensk Handel (2022): Stölder och svinn i detaljhandeln 2021. Senest lokaliseret 7. november 2023 på: <https://www.svenskhandel.se/api/documents/rapporter/stolder-och-svinn-i-detaljhandeln-2021.pdf>, Danmarks Statistik, Statistikbanken: FIKS44 og egne beregninger.

Note: Omsætningstallene for den danske dagligvarehandel er baseret på branchekoderne 471110 Købmænd og døgnkiosker, 471120 Supermarkeder og 471130 Discountforretninger. Bemærk, at der er tale om et konservativt estimat, da 2021-svindsatsen anvendes på 2022-omsætningen, selvom svindsatsen må forventes at være stigende fra 2021 til 2022. Se ydermere note til figur 2.

Estimat #2: Forholdet mellem udviklingen i antallet af anmeldelser og den samlede værdi af kundetyverier

I Sverige blev der i 2021 anmeldt næsten 43.000 butikstyverier, og værdien af kundetyverier var samlet set ifølge Svensk Handel ca. 4,5 mia. svenske kroner.

I det følgende år steg antallet af anmeldte butikstyverier, og det svarer til, at den samlede værdi af kundetyverier steg til 4,9 mia. svenske kroner i 2022, når der tages højde for både udviklingen i antal anmeldelser og inflationen.

Udviklingen i de første tre kvartaler af 2023 peger i retning af, at der må forventes ca. 48.600 anmeldelser af butikstyverier i Sverige i 2023, og det svarer til, at der må forventes butikstyverier for 5,9 mia. svenske kroner, når der også tages højde for inflationen.

Disse tal kan overføres til danske forhold, og dermed kan den samlede værdi af butikstyverier i Danmark estimeres til at være ca. 1,4 mia. kroner i 2022 og ca. 1,9 mia. kroner i 2023.

Tabel 3: Estimat af værdien af butikstyverier i Danmark baseret på forholdet mellem antallet af anmeldelser og samlet værdi af det stjålne i Sverige

	Sverige		Danmark	
	Antal butikstyverier	Eksternt svind (SEK)	Antal butikstyverier	Eksternt svind (mia. DKK)
2021	42.896	4,5 mia.	15.342	1,0 mia.
2022	43.098	4,9 mia.	19.572	1,4 mia.
2023	48.589	5,9 mia.	24.464	1,9 mia.

Kilde: Brotsförebyggande rådet, BRÅ: Anmälda brott, Svensk Handel (2022): Stölder och svinn i detaljhandeln 2021. Senest lokaliseret 7. november 2023 på: <https://www.svenskhandel.se/api/documents/rapporter/stolder-och-svinn-i-detaljhandeln-2021.pdf>, Danmarks Statistik, Statistikbanken: STRAF12 og egne beregninger.

Note: Antallet af anmeldte butikstyverier i Sverige i 2023 er fremkommet ved en fremskrivning af antallet af anmeldte butikstyverier i Sverige de første tre kvartaler af 2023. Alle beløb er inflationsjusteret. Se ydermere kilde og note til figur 1.

Sverige og Danmark ligner hinanden – også når det kommer til butikstyverier

Forudsætningen for disse estimater er, at Danmark og Sverige er sammenlignelige, når det kommer til butikstyverier. Dette skal derfor kort belyses.

For at afgøre om Danmark og Sverige er sammenlignelige, når det kommer til butikstyverier, kan man kigge på to størrelser: Omfanget af butikstyverier i almindelighed samt værdien af de enkelte tyverier. Førstnævnte handler om kriminalitetsraten, altså om der anmeldes flere eller færre butikstyverier i Sverige end i Danmark. Sidstnævnte handler om det beløb, der gennemsnitligt stjæles for. Er disse to størrelser nogenlunde ens på tværs af de to lande, er det rimeligt at antage, at landene minder om hinanden, når det kommer til butikstyverier.

I Sverige blev der i 2022 anmeldt ca. 43.000 butikstyverier. Fremskrives antallet af anmeldelser fra dette og de foregående år, er forventningen, at der i Sverige i 2023 bliver begået ca. 48.600 butikstyverier. I Danmark er det tilsvarende tal, jf. figur 1 ovenfor, ca. 24.500.

At der er flere butikstyverier i Sverige end i Danmark er ikke overraskende, da Sverige er et større land end Danmark. Derfor må der i stedet ses på antallet af anmeldte butikstyverier pr. indbygger. Her er konklusionen, at der er en smule flere butikstyverier i Sverige pr. 1.000 indbyggere end i Danmark.

Tabel 4: Anmeldte butikstyverier pr. 1.000 indbyggere i Sverige og Danmark

	Sverige	Danmark
Samlet forventet antal anmeldte butikstyverier, 2023	48.600	24.500
Befolkning	10,5 mio.	5,9 mio.
Forventet antal anmeldte butikstyverier pr. 1.000 indbyggere, 2023	4,6	4,1

Kilde: Brottsförebyggande rådet, BRÅ: Anmälda brott. Statistika Centralbyrån: Folkmängden per månad efter region och månad, Danmarks Statistik, Statistikbanken: STRAF12, FOLK1a og egne beregninger.

Note: Der er i beregningen taget udgangspunkt i begge landes befolkning pr. 1. juli 2023.

Ser man nærmere på, hvor meget der i gennemsnit stjæles for, er forskellen landene imellem meget lille. Ifølge Svensk Handel stjal en butikstyv i 2021 for ca. 1.340 SEK i gennemsnit. Det svarer til ca. 930 kroner, når det omregnes til 2022-priser og til danske kroner.

Tabel 5: Gennemsnitligt beløb pr. butikstyveri i Sverige og Danmark

	Sverige	Danmark
Beløb pr. butikstyveri, SEK	1.340	–
Beløb pr. butikstyveri, omregnet til DKK og korrigeret for inflation, 2022	930	914

Kilde: Crimestat (2023): Årsberetning 2022. Senest lokaliseret 7. november 2023 på: <https://www.crimestat.dk/media/1192/crimestat-aarsrapport-2022.pdf>, s. 19, Svensk Handel (2022): Stølder och svinn i detaljhandeln 2021. Senest lokaliseret 7. november 2023 på: <https://www.svenskhandel.se/api/documents/rapporter/stolder-och-svinn-i-detaljhandeln-2021.pdf>, s. 16, Statistika Centralbyrån: Inflationstakten enligt KPI og egne beregninger.

Note: Det svenske tal (SEK 1.340) er fra 2021 og derfor inflationskorrigeret med 8,4 pct. jf. Statistika Centralbyrån. Omregningen fra SEK til DKK er derefter sket til kurs 64, der ifølge Danmarks Nationalbank var valutakursen pr. 6 november 2023. Det danske tal (DKK 914) er fra 2022 og derfor ikke korrigeret.

Det samlede billede er således, at de to lande er temmelig sammenlignelige, når det kommer til butikstyverier – selvom kriminalitetsraten for butikstyverier er lidt højere i Sverige end i Danmark.

Det samlede billede: Butikstyverier i dagligvarehandlen for op mod to mia. kroner

De to estimater peger på, at den samlede værdi af butikstyverier i dagligvarehandlen i Danmark ligger mellem 1,4 og 1,9 mia. kroner i 2023.

Forudsætningen for estimaterne er dog naturligvis, at de svenske forhold kan overføres til danske. Det kan de rimeligvis – dog med den hage, at kriminalitetsraten i Sverige er en smule højere end i Danmark. Det kan betyde, at estimatet for Danmark ikke ligger i den højeste ende af det foreslåede interval. Omvendt har antallet af butikstyverier været i kraftig vækst i 2023, hvilket trækker i modsat retning.

På denne baggrund kunne et forsigtigt og umiddelbart bud være at lægge sig mellem de to estimater – altså middelværdien af 1,4 mia. kroner og 1,9 mia. kroner, nemlig ca. 1,65 mia. kroner. Men dette er naturligvis et forsigtigt estimat, der alt andet lige vil være forbundet med en vis usikkerhed. Der er dog flere faktorer, der peger i retning af, at estimatet er for lavt:

For det første kan der til estimatet lægges et betydeligt mørketal – altså svind, som muligvis eller endda sandsynligvis skyldes butikstyveri, men hvor dette ikke kan afgøres umiddelbart. Dette sker f.eks., hvis butikstyverier først opdages efter noget tid. I dette tilfælde vil svindet kategoriseres som internt svind, selvom der reelt er tale om butikstyveri.

For det andet sælges alkohol centralt i Sverige – via Systembolaget – mens det i Danmark sælges i dagligvarehandlen. Det betyder, at de svenske tal, som estimatet baserer sig på, er en smule for lave i en dansk kontekst.

For det tredje er den svenske fødevareoms lavere end den danske. Det betyder, at hvis de samme fødevarer bliver stjålet i Sverige og Danmark, vil prisen på varerne være højere i Danmark. Igen peger det i retning af, at de svenske tal, som estimatet baserer sig på, er for lave i en dansk kontekst.

Dette betyder, at den samlede værdi af butikstyverier efter alt at dømme er betydeligt højere end de 1,65 mia. kroner. En samlet vurdering er, at værdien af butikstyverier i dagligvarehandlen i Danmark sandsynligvis beløber sig til op mod 2 mia. kroner i alt.

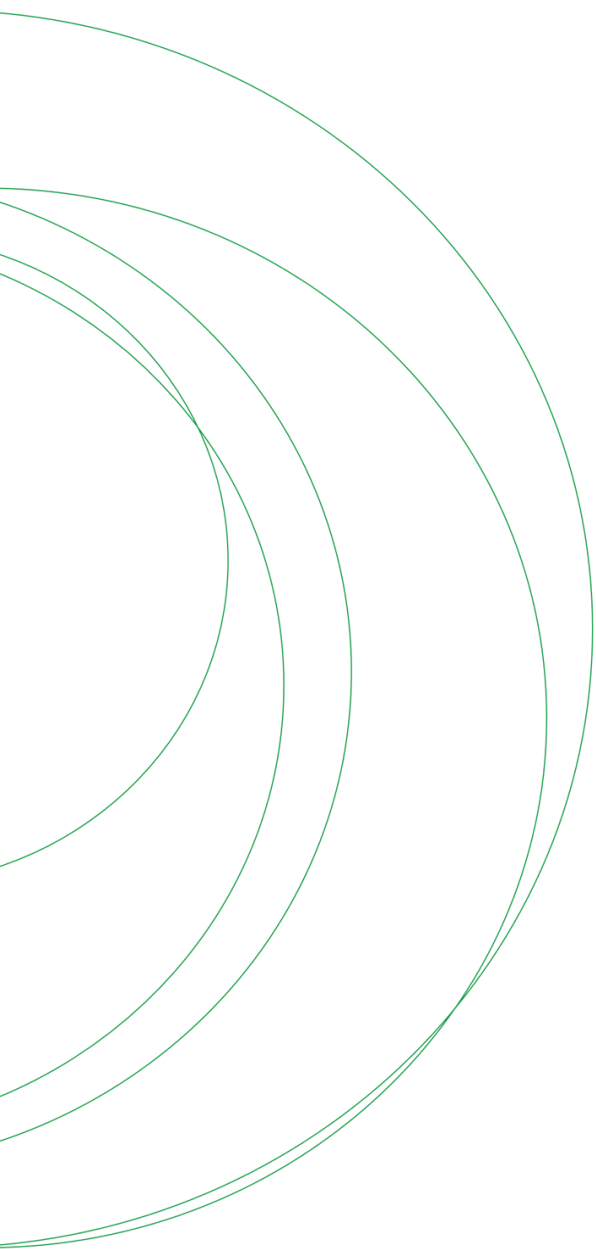
Figur 7: Samlet estimat af værdien af butikstyverier i den danske dagligvarehandel, 2023

Kilde: Se ovenstående figurer m.m.

Delanalyse 3:

Særlige udfordringer med organiseret tyveri

Særlige udfordringer med udenlandske butikstyre

Det er en særlig udfordring for de butikker, der rammes af butikstyverier, at mange butikstyre er udenlandske statsborgere. Allerede i 2018 konkluderede Justitsministeriet på baggrund af tal fra politiet, at ca. en tredjedel af alle politiets sigtelser for butikstyveri var rettet mod udenlandske statsborgere.

Faktaboks: Justitsministeriets undersøgelse af og udspil vedrørende butikstyverier (2018)

I 2018 udgav Justitsministeriet en publikation, hvori man fremsatte en række forslag til skærper af reglerne for butikstyveri – herunder en styrkelse af indsatsen mod udenlandske butikstyre.

I den forbindelse viste Justitsministeriet, at "34 procent af politiets sigtelser for butikstyveri i 2017 var rettet mod udenlandske statsborgere" og at "personer fra Rumænien topper listen over, hvor de udenlandske kriminelle kommer fra."

Kilde: Justitsministeriet (2018): Tryghed for butiksejere. En målrettet indsats mod gentagen og organiseret butikstyveri. Senest lokaliseret 5. september 2023 på: https://www.justitsministeriet.dk/wp-content/uploads/2018/12/tryghed_for_butiksejere.pdf.

Og dette billede kan genfindes i domsstatistikkerne – altså oversigterne over dem, der faktisk dømmes skyldige for butikstyveri: Omkring hver tredje, der i 2022 blev dømt for butikstyveri, var således udenlandsk statsborger. Og samtidig udvises kun ganske få udenlandske statsborgere som følge af butikstyverier.

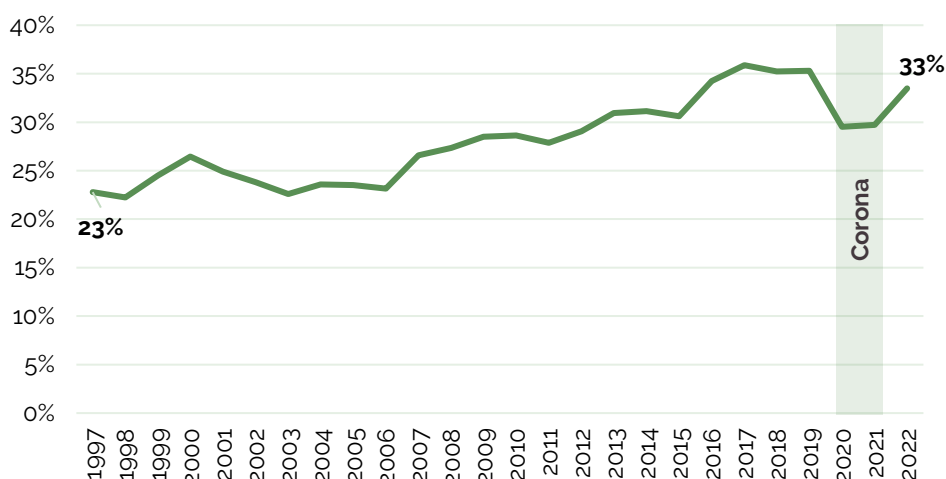
Tabel 6: Antal fældende afgørelser vedr. butikstyveri, hvor der er sket udvisning

År	Antal afgørelsen
2019	234
2020	120
2021	117
2022	164
2023 (pr. 7. september 2023)	82

Kilde: Justitsministeriet (2023): Besvarelse af spørgsmål nr. 1288 (Alm. del) fra Folketingets Retsudvalg. Folketingsåret 2022-23 (2. samling). Senest lokaliseret den 18. oktober 2023 på: <https://www.ft.dk/samling/2022/alm-del/reu/spm/1288/svar/1986147/2761993.pdf>, s. 3.

De udenlandske statsborgeres vægt i domsstatistikken er markant højere i dag end for f.eks. 25 år siden; dengang fyldte de udenlandske statsborgere under en fjerdedel i domsstatistikkerne for butikstyverier. Det største enkeltstående spring opad i de udenlandske statsborgeres andel blandt de dømte for butikstyverier ses fra 2015 til 2016.

Figur 8: Udenlandske statsborgeres andel blandt skyldigt dømte for butikstyveri

Kilde: Danmarks Statistik, Statistikbanken: STRAF42 og egne beregninger.
Note: "Udenlandske statsborgere" dækker her over kategorierne "asylansøgere", "udlændinge med lovligt ophold", "udlændinge med opholdstilladelse" og "turister og udlændinge med visum".

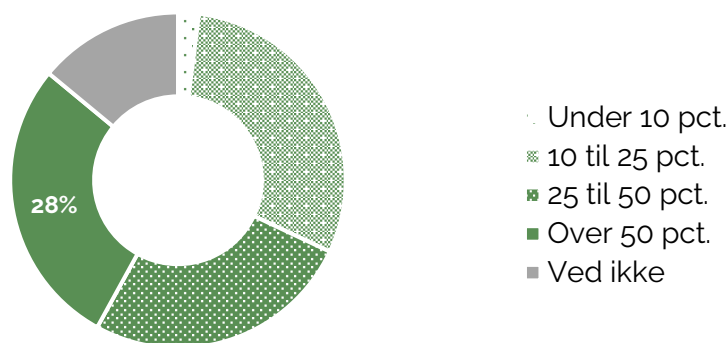
Ikke overraskende fyldte de udenlandske statsborgere langt mindre i kriminalitetsstatistikkerne i 2020 og 2021 – lukkede grænser og lukkede butikker flere steder gjorde det alt andet lige mere besværligt at være butikstyv.

Men for det første var faldet i de udenlandske statsborgeres andel blandt de dømte butikstyve på trods af nedlukninger og lukkede grænser faktisk ikke særlig stort. Man røg "blot" tilbage cirka på niveauet før 2015.

For det andet så man allerede i 2022 en markant stigning i de udenlandske statsborgeres vægt i domsstatistikkerne igen. Stigningen i den allernyeste tid er derfor sandsynligvis blot en tilbagevendende til en ny "normal" – og selvsagt uholdbar – situation.

Og dette billede kan genkendes blandt DSK's medlemmer. Næsten tre ud af ti af de købmænd, der deltog i DSK's rundspørge i efteråret 2023, pegede på, at over halvdelen af butikstyvne formentlig er udenlandske statsborgere. Og yderligere en fjerdedel af købmændene peger på, at det formentlig er op mod halvdelen af butikstyvne, der er udenlandske statsborgere.

Figur 9: Hvor stor en andel af de personer, som bliver taget i butikstyveri, er efter din bedste vurdering udenlandske statsborgere?

Kilde: Danmarks Statistik, Statistikbanken: STRAF42 og egne beregninger.

Note: "Udenlandske statsborgere" dækker her over kategorierne "asylansøgere", "udlændinge med lovligt ophold", "udlændinge med opholdstilladelse" og "turister og udlændinge med visum".

Der er altså meget, som peger på, at udenlandske statsborgere stadig fylder uforholdsmæssigt meget i statistikkerne over butikstyre. Og denne tendens til, at udenlandske

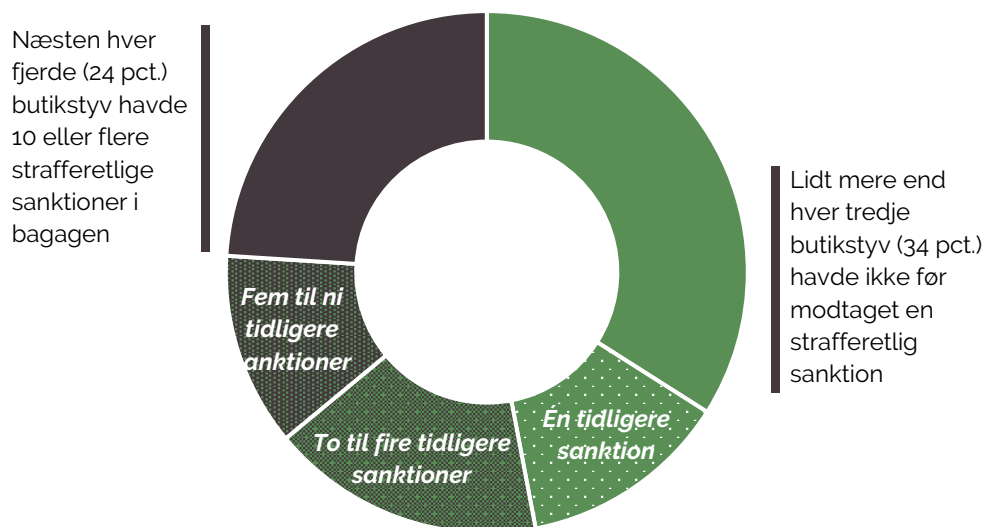
statsborgere fylder en del – og stadig mere – blandt butikstyvne, kan skabe betydelige udfordringer.

Det kan f.eks. skabe en sproglig barriere i den konkrete håndtering, når butikstyven pågribes. Det kan også være en kilde til større desperation blandt de pågrebne butikstyve, idet butikstyven f.eks. frygter for større konsekvenser (f.eks. udvisning) end blot en bøde – og det kan medvirke til at eskalere situationen unødvendigt. Ydermere kan det skabe bøvl og besværligheder i politiets håndtering af sagen efterfølgende. Og endelig kan det skabe et ekstra lag af usikkerhed for alle involverede – herunder også kunderne – i almindelighed.

Næsten hver fjerde butikstyv står bag mere end ti andre tyverier

Samtidig er der rigtig mange gengangere blandt butikstyvne: Næsten hver fjerde af dem, der i 2022 fik en strafferetlig sanktion for butikstyveri, havde ti eller flere lignende afgørelser i bagagen.

Figur 10: Butikstyre med tidligere strafferetlige sanktioner (2022)

Kilde: Justitsministeriet (2023): Besvarelse af spørgsmål nr. 1342 (alm. del) fra Folketingets Retsudvalg. Folketingsåret 2022-23 (2. samling) og egne beregninger.

Det samlede billede – at udenlandske statsborgere og gengangere fylder uforholdsmæssigt meget i statistikkerne over butikstyveri – peger i retning af, at butikstyverierne er en kriminalitetsform, der ikke bekæmpes tilstrækkeligt, og at stadig flere butikstyverier foregår organiseret af folk med en generel kriminel løbebane.

Delanalyse 4:
Kontekst og
konsekvenser

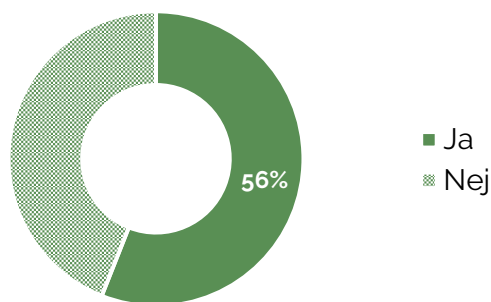

Flere butikstyverier giver større behov for at sikre sig

Det er ikke kun butikkerne, der mærker konsekvenserne af det forøgede antal butikstyverier. Også kunderne mærker de helt konkrete effekter.

Når butikkerne på denne måde oplever en dobbelt stigning i problemet med butikstyverier, tvinges de nemlig til at reagere. Blandt de købmænd, der deltog i DSK's rundspørge i efteråret 2023, havde over halvdelen måttet sikre sig yderligere mod butikstyveri på den ene eller anden vis – alene inden for de seneste seks måneder før undersøgelsen.

Figur 11: Har du gjort noget ekstra for at sikre din butik mod røveri, indbrud eller butikstyveri inden for de seneste seks måneder?

Kilde: DSK. Rundspørge blandt medlemmer, august 2023. N = 43.

Denne slags tiltag kan have betydning for både de almindelige kunders priser og deres oplevelse af butikken og påvirke den oplevede tryghed i butikken.

For det første er butikstyveri et økonomisk svind, der ikke kan godtgøres på anden vis end gennem den almindelige prissætning på varerne. Det er således de almindelige kunder, der indirekte betaler for tyvene.

For det andet kan butikstyverierne medføre en intensiveret brug af sikkerhedspersonale og butiksdetektiver eller generelt et større personalebehov i butikken også i de tidsrum, hvor det ellers ikke er nødvendigt alene med det formål at forhindre tyverierne. Også dette medfører en merudgift, der kan påvirke prissætningen i butikkerne.

For det tredje kan butikstyverierne påvirke indretningen af butikkerne. Når en butik oplever, at bestemte varer er særligt udsatte for butikstyverier, vil det være en mulighed at låse disse varer inde – varer, der ellers før stod fremme for kunderne. En anden mulighed vil være øget brug af overvågning, hvilket af almindelige kunder kan opleves generende eller intimiderende.

Flere butikstyverier i en kontekst af generelt faldende avancer og økonomiske udfordringer i dagligvarehandlen

DSK har estimeret, at butikstyverier i dagligvarehandlen i 2023 beløber sig til op mod 2 mia. kroner. Dette ud af en samlet omsætning på ca. 110 mia. kroner. Det kan muligvis lyde som et mindre tab.

Men der er reelt tale om et anseligt beløb, da avancerne i dagligvarehandlen i forvejen er forholdsvis lave og i øvrigt har været faldende gennem noget tid: I tredje kvartal af 2022 var bruttoavancen i danske supermarkeder på lige knap 10 pct., og i discountforretningerne på ca. 6,5 pct.; det er det laveste i mere end et årti.

Dertil kommer, at dagligvarehandlen i 2022 generelt oplevede en tilbagegang, og Dansk Industri kunne i september 2023 i en analyse berette, at mere en $\frac{3}{4}$ af alle virksomheder inden for dagligvarehandel oplevede, at driftsresultatet i 2022 var dårligere end i 2021.

Faktaboks: For dagligvarehandlen betød 2022 både faldende avancer, forringede resultater og flere butikstyverier

En analyse fra mediet Fødevarewatch viste i foråret 2023, at bruttoavancerne i den danske dagligvarehandel er de laveste i mange år. Desuden viste en analyse fra Dansk Industri fra september 2023, at 77 pct. af dagligvarehandlens virksomheder oplevede en forringelse af driftsresultaterne fra 2021 til 2022.

Dette er sket i en kontekst med et stærkt stigende antal butikstyverier.

Kilde: Attrup, L. (2023): Trods rekordpriser: Avancerne i supermarkederne rammer laveste niveau i 14 år. Fødevarewatch, 14.04.2023. Senest lokaliseret 21. november 2023 på: <https://fodevarewatch.dk/Detail/article15609491.ece>. Dansk Industri (2023): Hver tredje detailvirksomhed kom ud af 2022 med røde tal på bundlinjen. DI Analyse, september 2023. Senest lokaliseret 21. november 2023 på: <https://www.danskindustri.dk/arkiv/analyser/2023/8/hver-tredje-detailvirksomhed-kom-ud-af-2022-med-rode-tal-pa-bundlinjen/>.

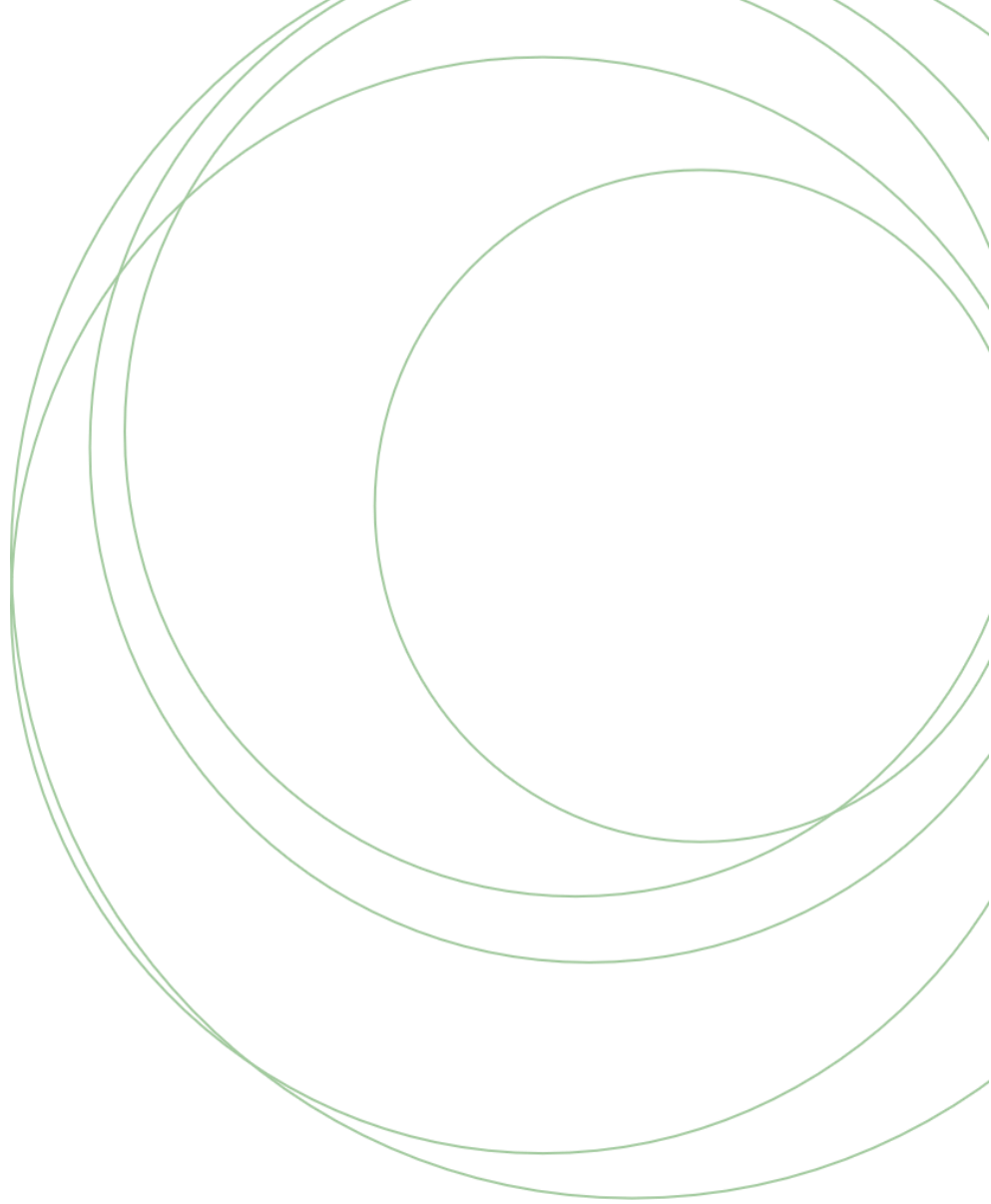
Det er i denne allerede vanskelige kontekst, at det stærkt stigende antal butikstyverier finder sted. For den enkelte butik kan det være en farlig cocktail, der visse steder muligvis kan betyde, at købmanden må dreje nøglen om.

DSK MENER

Butikstyveri er et stort problem for den enkelte butik, og i sidste ende er det kunderne, der betaler. Samtidig kan butikstyveri være den kriminelles første skridt på vejen til en langt mere problematisk løbebane. Skrides der effektivt ind for at forhindre butikstyverier, kan det således både komme butikkerne og kunderne til gode, ligesom det kan medvirke til at forhindre fødekæden til anden kriminalitet.

DSK har med udspillet "Sikker Butik – 10-punktsplan mod færre butikstyverier" bl.a. foreslået, at

- Billeder af gerningsmænd bør kunne deles i lukket system som "Crimestat" på tværs af detailhandlen
- Der gives mulighed for lydoptagelser i de enkelte butikker (med skiltekrav)
- Der indføres stikprøvevis udrejsekontrol f.eks. udenlandske varevogne ved grænsen
- Der arbejdes for mere synligt politi, herunder at kørsel til butikstyverier prioriteres i højere grad, og at politiindsats på SoMe skærpes
- Myndighederne skærper deres fokus på manglende sporbarhed ved kontrolaktioner i kioskmiljøet
- Der gives bedre muligheder for opholdsforbud i de enkelte butikker
- Strafframmen skærpes, så der gives højere bødestraf for butikstyverier
- Der indføres en ny bestemmelse i straffeloven om "organiseret butikstyveri", hvortil der knyttes straf efter trappemodell
- Reglerne om udvisning bør udnyttes i videst muligt omfang i sager om butikstyveri
- Der indføres mulighed for lønindeholdelse i erstatningssager

**De
Samvirkende
Købmænd**

De Samvirkende Købmænd har eksisteret i over 100 år som
brancheorganisation for Danmarks selvstændige købmænd.

Vi repræsenterer i dag over 1.500 supermarkeder, discountbutikker,
nærbutikker og convenience-butikker i Danmark.